

Etterlengtet radiohåndbok

Linda Eide, Jørgen Warvik Lyngvær og Lars Nyre

Lydjournalistikk: innføring i radio og podkasting

ISBN: 9788252192858, Oslo: Det Norske Samlaget, 2017

Tine Eide

Universitetslektor, OsloMet – storbyuniversitetet

tine.eide@oslomet.no

Endelig, tenkte jeg. Endelig har det kommet et oppdatert læreverv i hvordan å lage radio. Den svært sparsommelig møblerte radioavdelingen av bokhylla har fått et etterlengtet bidrag, en ny versjon av Eide og Nyres *Radiatoradio* fra 2004. I bokhyllas radioavdeling stod det fra før av to norske bøker om radiohåndverket: *Radiatoradio* av de tidligere nevnte forfatterne, og *Hør og se*, skrevet av radiodokumentarnerstor Berit Hedeman i 2008. Det har med andre ord føltes flaut å få studenter inn på mitt radiolærerkontor på OsloMet når de har tittet bort på den glisne avdelingen i bokhylla og sett to norske bøker. Men nå er det tre. Og godt er det.

Linda Eide og Lars Nyre har fått med seg Jørgen Warvik Lyngvær på laget i arbeidet med å skrive en ny versjon av *Radiatoradio*. Lyngvær er radiolærer ved Høgskulen i Volda, og det virker som om Lyngværs erfaring fra å lære bort håndverket har gjort *Lydjournalistikk, innføring i radio og podkasting* mye godt. Der *Radiatoradio* var en bok om radio, ispedd en del eksempler, er *Lydjournalistikk* en god innføring i hvordan lage radio og podkast, med gode, forståelige (og morsomme) eksempler. Eksempelene er i tillegg ofte kjønnet motsatt av hva de pleier å være andre steder (sykepleieren er en mann, naboen som ønsker seg garasje er en kvinne), noe som gleder en pedagog som er opptatt av normkritisk pedagogikk.

Lydjournalistikk er delt inn i 13 kapitler, og går bredt ut for å dekke nær alle deler av radiohåndverket. Dette gjør at forfatterne tar leseren med såvidt under overflaten i kapitlene om lyd, journalistikk, dramaturgi, intervju, nyheter, reportasje, dokumentar, programledelse, direktesending, podkast, redigering, musikkbruk og Linda Eides kapittel om «meirfiksjon» – hvordan en kan hjelpe lytterne til å skape sine egne bilder. Ettersom boka er en innføring, mener jeg den gir leseren akkurat nok å tygge på til at *Lydjournalistikk* vil

være en god hjelp som fersk i radiofaget, og den fungerer derfor godt til sitt formål. Samtidig viser boka hvor etterlengt mer dyptgående lærebøker i radio er. For når leseren har kommet seg videre fra innføringsstadiet – hva da?

Radioens posisjon, både blant journalister og blant lyttere, kan oppleves en smule underlig. I motsetning til andre tradisjonelle medier som tv og aviser, holder lyttertallene seg stabile. Med podkastenes inntog, har muligheten for auditative fortellinger, enten det er innen krim-, humor- eller aktualitetssjangeren, eller mer nisjepregede sjangre, blitt langt større, og tilgjengelig når lytteren selv ønsker det. Der radiojournalisten tidligere var avsender av radioinnhold, kan stort sett hvem som helst med en opptaker, et redigeringsprogram og en publiseringsplattform lage podkast. Spennet fra å lage nyhetssaker i *Nyhetslunsj* på P2 til å lage P3s fiksjonsdramapodkast for ungdom, *Natt til lørdag*, eller humorpodkasten *Tusvik & Tønne*, er stort.

Det framstår en smule underlig at en innen radiomediet ikke skiller mellom ulike typer innhold på samme måte som en gjør i andre medier. Som eksempel ville det for meg vært overraskende om en innføringsbok i tv tok for seg alt fra å lage nyhetssaker til Dagsrevyen, tv-dokumentarer, lede et tv-program eller lage tv-serier. Det er lett å se for seg at vi allerede her har fire ulike bøker for å kunne si nok om hver spesifikke sjanger og dens særpreg. Innen radio virker det derimot som om lyd er lyd, og skal en lage lyd må en kunne litt om alt, noe forfatterne av *Lydjournalistikk* også virker til å mene: Alt skal med.

Jeg vil anta at frykten for å virke datert har ligget som halvklamme skosåler under fot-sålene til forfatterne, for opplever studentene at eksemplene er gammeldagse og irrelevante blir en lett avskrevet. Når jeg tenker på Eide og Nyres *Radioradio*, er det førte som dukker opp i hodet den gjentatte bruken av hørespillet om Varg Veum som eksempel for historiefortelling på radio. Det er nesten så en hører ropene fra steinalderen. Et kapittel om podkast kan lett lide samme skjebne, ettersom podkast som format utvikler seg raskt i flere retninger, og det som var nytt i går er gammelt i dag. Dette skjer imidlertid ikke i podkastkapitlet (per i dag, en vet jo ikke hvordan det vil virke i morgen). Selv om jeg rekker å bli nostalgisk av eksemplet *Serial*, den første virkelig store podkastsuksessen på verdensbasis, skriver forfatterne godt om hvordan leseren selv kan gå fram for å lage podkast, og hvordan podkasten som format kan være demokratiserende.

Linda Eide skriver i bokas siste kapittel om *da* hun jobbet som radiojournalist. Så vidt meg bekjent er heller ikke de to andre aktive radioskapere i dag. Dette har fått meg til å lure, for *Lydjournalistikk* oppleves ikke som om den er skrevet av noen som står utenfor gjerdet og beskriver det de hører, heller enn å stå på innsiden av det og fortelle om det en opplever med hurtigtastene for redigeringsprogrammet i fingrene eller med lydopptakeren liggende i hånda. Betyr det at radiojournalistikk har forandret seg så lite at om en én gang i tiden har vært med på radiokarusellen, så har en tilgang til en evig radiomedieforståelse? Eller betyr det at bransjenavnene som nevnes i innledningen med takk, har gjort sitt for at boka ikke får dette utenforstående-preget det er lett å se for seg, når forfatterne selv ikke har tilhørt en radioredaksjon på en god stund?

Hvordan kommer så studentene som har *Lydjournalistikk* på pensum til å bruke den fra de for første gang klipper sammen en haltende nyhetssak, til de går ut som ferdigutdannede journalister? Innføringsboka inviterer leseren til å få forståelse for de mange sjangrene, og hva slags tips og triks det er lurt å vite om for å lykkes håndverkmessig. Men

den forteller ikke noe om hva en skal gjøre med håndverket sitt i et radiolandskap hvor det er langt mellom hver faste ansettelse. Det er kanskje ikke bokas mandat heller. Likevel blir det litt som om forfatterne gir hver enkelt leser en god, solid fiskestang, men uten å fortelle dem hvor fisken biter, sånn at studentene blir stående på land med vadestøvler uten å vite hvor de skal kaste ut snøret i håpet om å få en stor torsk på kroken.

Torsken vil i overført betydning være en avtale med et radioprogram en kan tjene gode penger på å frilanse for, samtidig som en får lage innhold som er både givende og viktig. Eller kanskje torsken er en kontrakt som podkastsaker for en organisasjon som har store midler, men mangler kunnskapen om hvordan en lager godt og spennende podkastinnhold. La det være en oppfordring om at studentene også trenger litteratur om hvor en drar torsk, hvilke lakseelver de feitest laksene svømmer i og hvilke vann ørreten bor i, sånn at de i større grad får brukt den kunnskapen Eide, Nyre og Lyngvær så fint formidler i *Lydjournalistikk, innføring i radio og podkast*.